

Oddelenie sociálnych a personálnych analýz a verejnej mienky
komunikačný odbor
Kancelária ministra obrany

Správa z výskumu verejnej mienky

Spracoval: *PhDr. Karol Čukan, CSc.*

**Máj 2004
Bratislava**

Úvod

V období od 18. apríla do 25. apríla 2004 realizoval Ústav výskumu kultúry Národného osvetového centra v Bratislave pravidelný reprezentatívny výskum verejnej mienky.

V tomto výskume boli na základe zadania Ministerstva obrany SR zaradené otázky zisťujúce názor verejnosti na prijatie Slovenska do Severoatlantickej aliancie, ktoré sa udialo niekoľko dní pred realizáciou výskumu. Vo výskume sa taktiež zisťoval aktuálny názor verejnosti na NATO a na postavenie Slovenska v tejto aliancii.

Jednou z tém výskumu bola už tradičná téma - dôveryhodnosť vybraných politických a spoločenských inštitúcií a predstaviteľov vlády SR.

Výskumnú vzorku tvorilo 1140 respondentov. Výberová vzorka reprezentuje celú populáciu Slovenskej republiky vo veku od 18 rokov v znakoch: pohlavie, národnosť, vzdelanie vek, veľkostná skupina obce a kraj.

Dôveryhodnosť vybraných inštitúcií

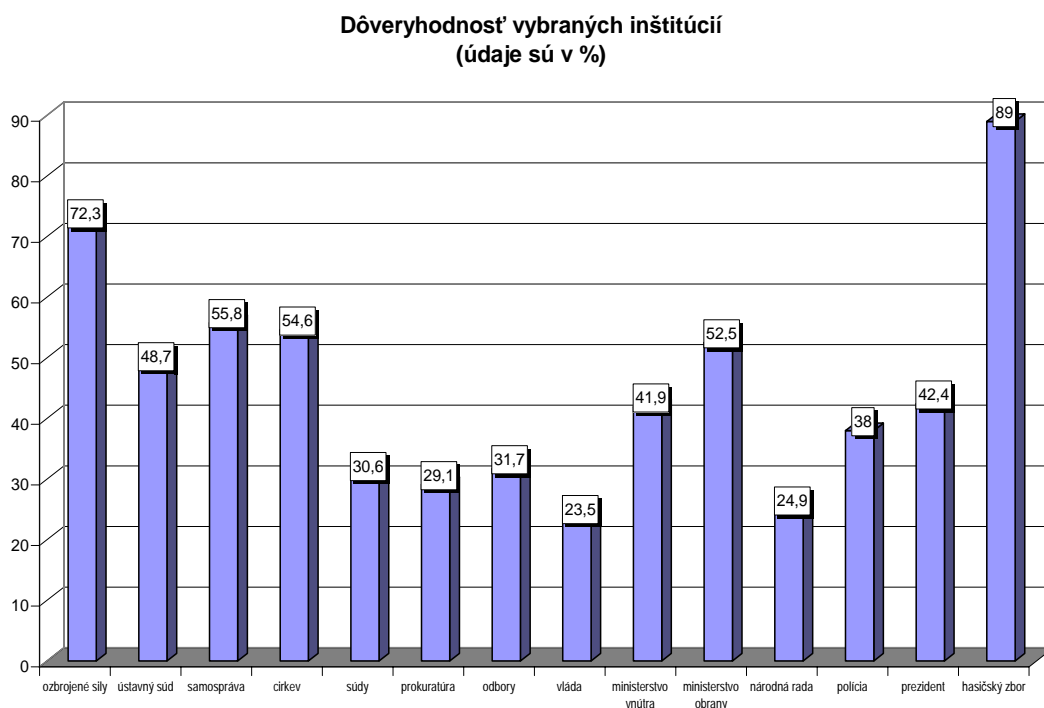
Vo výskumoch verejnej mienky sa pravidelne skúma dôveryhodnosť vybraných politických a spoločenských inštitúcií, od roku 1993 sa pravidelne skúma dôveryhodnosť armády (ozbrojených síl). V poslednom období (od roku 2003) sa začala skúmať aj dôveryhodnosť ministerstva obrany.

Ozbrojené sily SR sa aj v tohtoročnom aprílovom výskume zaradili na jednu z prvých priečok, pokiaľ ide o ich dôveryhodnosť v slovenskej dospeljej populácii, a tým sa už viac ako 10 rokov udržiavajú na vysokej percentuálnej hladine okolo 70% (v aktuálnom výskume to bolo 72,3%). OS SR majú imidž najdôveryhodnejšej inštitúcie (resp. jednej z najdôveryhodnejších) u nás.

V aprílovom výskume Národného osvetového centra sa Ozbrojené sily umiestnili na druhej priečke dôveryhodnosti, tesne za Hasičským a záchranným zborom SR, dôveryhodnosť ktorého začali v poslednom čase výskumné agentúry zaraďovať do výskumov verejnej mienky. Podobne pozitívne vidia občania aj ministerstvo obrany, ktoré je dôveryhodné pre približne 52,5% opýtaných.

Z vybraných inštitúcií, ktorých dôveryhodnosť bola vo výskume sledovaná, majú viac ako 50% dôveru obyvateľov aj samospráva (55,8%) a cirkev (54,6%). Najnižšiu dôveru má vláda a Národná rada, ktorým dôveruje niečo menej ako 25% obyvateľov.

Graf č.1

Ozbrojené sily majú dôveru u občanov bez rozdielu ich politických preferencií, najviac im však dôverujú voliči SDKÚ a ANO. Vo vzťahu k MO SR je zrejmé, že najvyššiu dôveru má náš rezort medzi voličmi koalície. Vyššiu nedôveru ako dôveru má ministerstvo obrany len u voličov ĽS-HZDS.

Kým Ozbrojené sily majú vyššiu dôveru u ľudí, ktorí sa sami zaraďujú k strednej vrstve, ministerstvu o niečo viac dôverujú tí, ktorí sa zaradili do vyššej strednej vrstvy. Všeobecne sa dá konštatovať, že v pohľade na Ozbrojené sily je v spoločnosti relatívne stabilný konsenzus a dôveruje im v rovnakej miere celá spoločnosť.

Vo vzťahu k Ministerstvu obrany je vidieť, že niektoré vrstvy tejto inštitúcií dôverujú viac, niektoré menej, dôvera či nedôvera k MO SR je viac spojená so sociálnym statusom a politickou orientáciou respondentov.

Názor verejnosti na vstup SR do NATO

Ťažiskovou témou výskumu bola téma vstupu Slovenska do Severoatlantickej aliancie. Výskum prebiehal niekoľko dní po oficiálnom vstupe Slovenska do NATO, zaujímalo nás, aká veľká časť populácie zaregistrovala tento fakt a s akým postojom.

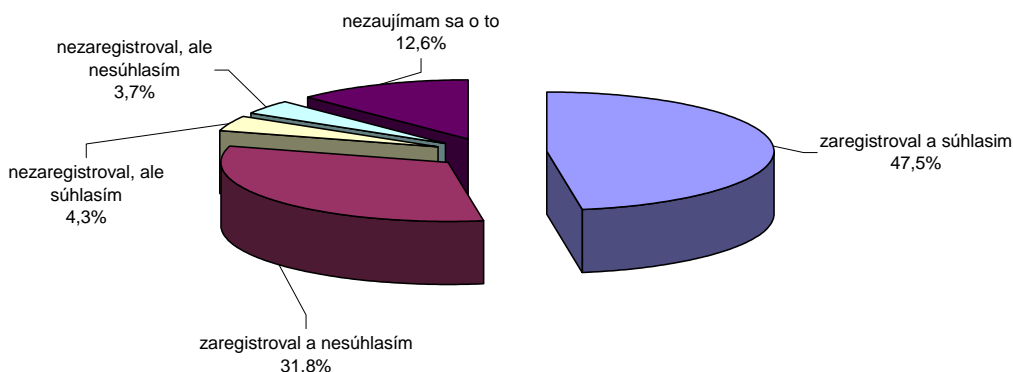
Vstup Slovenska do NATO zaregistrovala veľká väčšina obyvateľov SR. Najviac bolo tých, ktorí tento fakt zaregistrovali a súhlasia so vstupom, takýchto bolo 47,5%. Zhruba ďalšia jedna tretina (31,8%) zaregistrovala náš oficiálny vstup do Aliancie, ale nesúhlasí s týmto krokom Slovenska.

Všeobecne možno konštatovať, že osem z desiatich dospelých občanov SR zaregistrovalo náš vstup do NATO, čo môže svedčiť aj o dobrej medializácii tohto slávnostného aktu.

Najviac túto, pre Slovensko veľmi významnú udalosť, zaznamenala a súhlasí¹ s ňou generácia tridsiatnikov, pozitívne ju hodnotí aj najmladšia generácia opýtaných.

Graf č.2

Zaregistrovali ste, že SR sa stala plnoprávnym členom NATO a súhlasíte s tým?

Vo výskumoch verejnej mienky sa v posledných rokoch pravidelne sleduje postoj verejnosti k vstupu Slovenska do NATO. Podľa výsledkov aprílového výskumu NOC podpora vstupu Slovenska do NATO je na úrovni 52%, čo svedčí o tom, že podpora vstupu Slovenska do NATO je síce stabilne nad hranicou 50%, ale nemožno ju považovať za zvlášť vysokú, výrazne sa nezvýšila napriek všeobecnej akceptácii tohto faktu, najmä na politickej scéne.

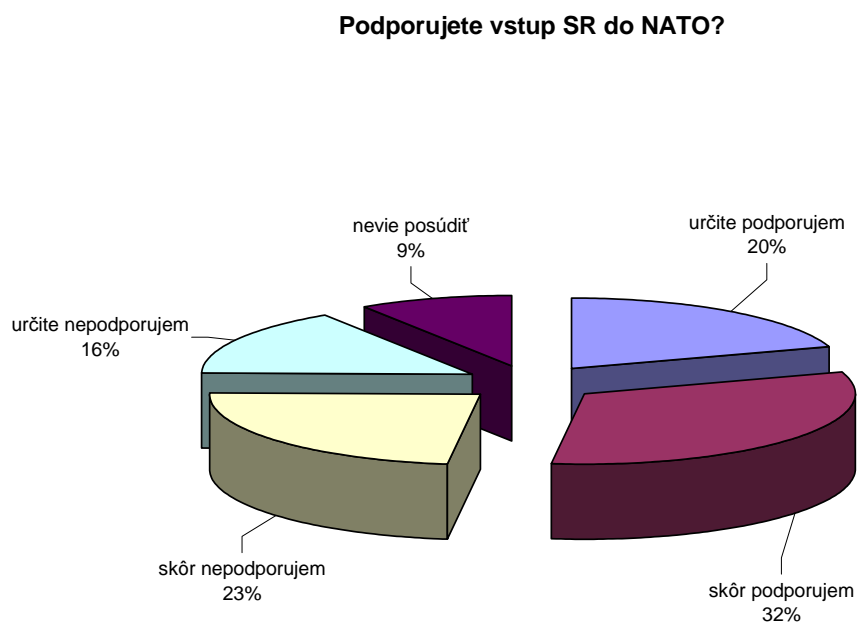
¹ Tieto dve skupiny aj najviac podporujú samotný vstup SR do NATO.

Tento výsledok tiež signalizuje, že podpora vstupu do NATO od konca roku 2003, keď bola na úrovni takmer 55%, sa mierne znížila. Je to významný poznatok, ktorý môže nasvedčovať tomu, že komunikačná aktivita realizovaná v rámci aktivít vládneho programu PRENAME sa míňa účinkom.

Je možné predpokladať, že verejnosť si v menšej miere ako v minulosti všíma túto problematiku, až 9% opýtaných nezaujalo k tejto otázke stanovisko. Podiel odporcov vstupu (okolo 40%) je dlhšiu dobu stabilizovaný, tvoria ho najmä starší občania tvrdiaci o sebe, že sú ľavicovo orientovaní, sú to voliči ĽS-HZDS, SNS a KSS. Prívrženci vstupu sa regrutujú zo vzdelanejších vrstiev, z voličov SDKÚ, SMK a ANO. Odporcovia vstupu tvoria miernu väčšinu aj medzi voličmi Smeru, ktorí v súčasnosti predstavujú najväčšiu voličskú enklávu.

Vstup podporujú viac občania maďarskej národnosti, ako predstavitelia majoritného národa.

Graf č.3

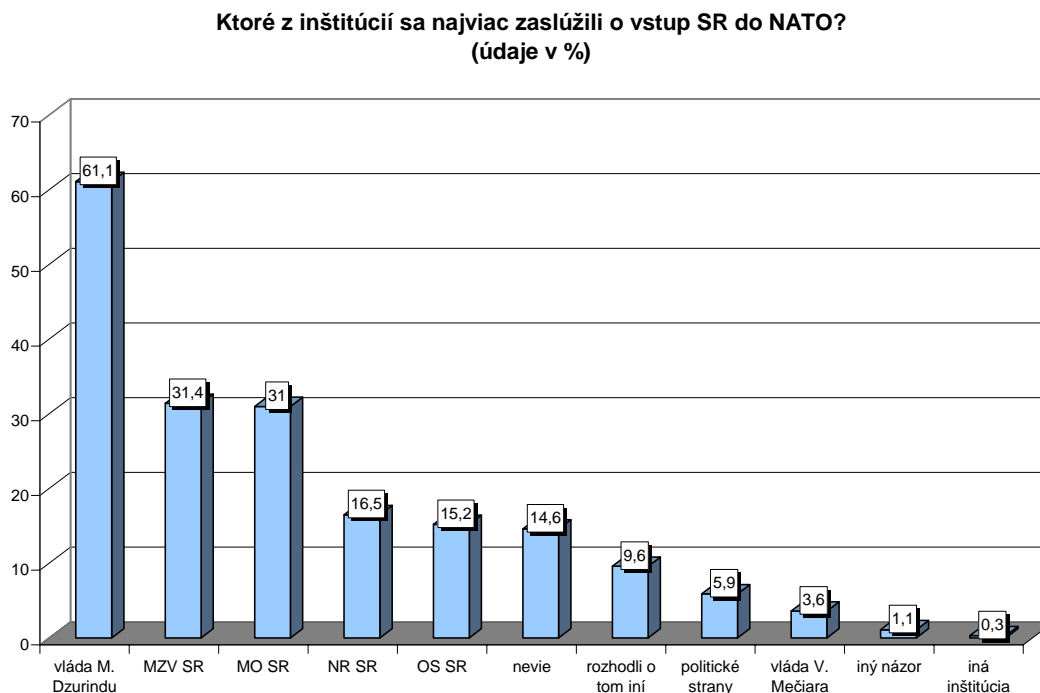
V súvislosti so vstupom SR do NATO nás zaujímal názor verejnosti na to, ktoré inštitúcie sa podľa nich najviac zaslúžili o tento krok.

Výsledky výskumu sú jednoznačné, najväčšia zásluha je prisudzovaná všeobecne vláde pod vedením Mikuláša Dzurindu, na druhom mieste sú dva rezorty, ktoré zohrávali

najväčšiu úlohu v predvstupovom procese, a to Ministerstvo zahraničných vecí a Ministerstvo obrany.

Minimálnu zásluhu na tomto kroku prisudzuje verejnosť vláde V. Mečiara, resp. niektorej konkrétnej politickej strane.

Graf č.4

Názor verejnosti na NATO a na prínos vstupu do Aliancie pre Slovensko

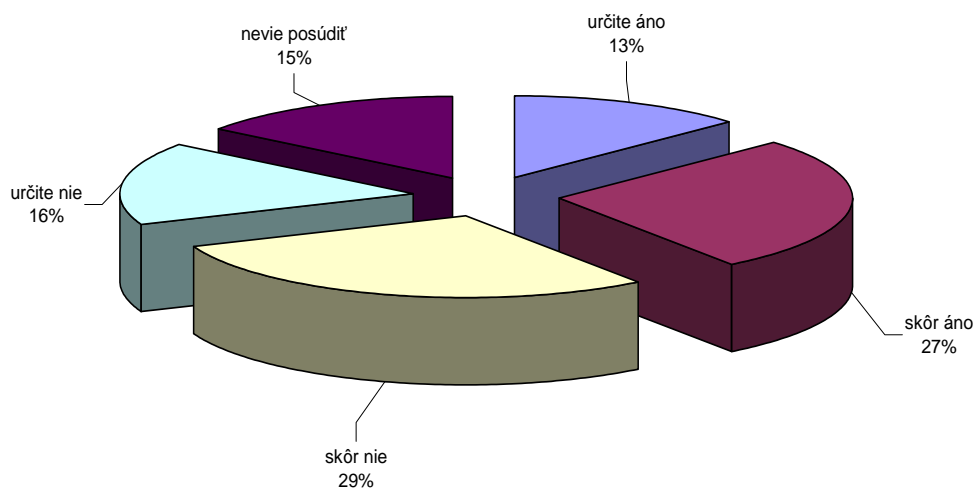
Vo výskume sa podrobnejšie sledovalo aj to, aký je postoj verejnosti k nášmu členstvu v NATO, a ako hodnotí verejnosť Alianciu, aký je názor na jej význam v zabezpečení obrany Slovenska.

Ukazuje sa, že postoj slovenskej verejnosti k NATO a k našej pozícii v tejto Aliancii je pomerne rozporuplný (nejednoznačný) a bude potrebné s verejnosťou intenzívne aj ďalej komunikovať a vysvetľovať význam nášho členstva v Severoatlantickej aliancii.

V otázke pozície Slovenska v NATO sa slovenská verejnosť prikláňa k názoru, že Slovensko skôr nebude ako bude plnoprávnym členom NATO. Až 45% opýtaných zastáva takýto názor. S názorom, že SR bude plnoprávnym členom Aliancie súhlasí len 40% opýtaných.

Graf č.5

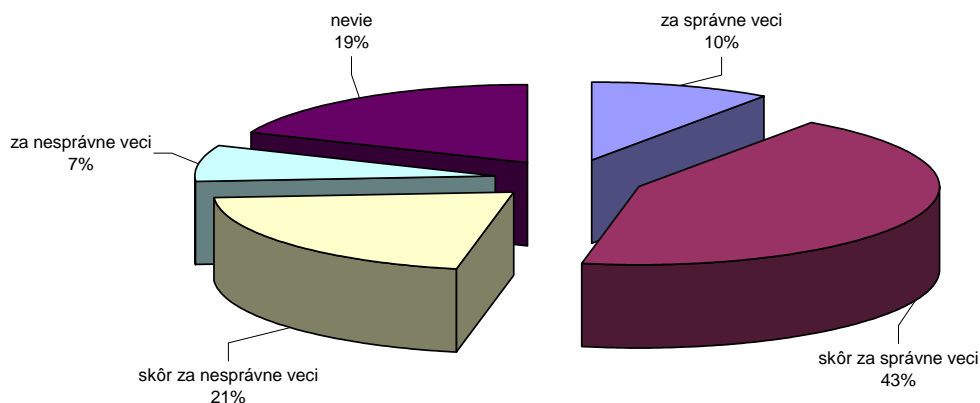
Domnievate sa, že SR bude plnoprávnym členom NATO?

Z pohľadu obrazu Aliancie v očiach slovenskej verejnosti, je pozitívnym fakt, že väčšina obyvateľov Slovenska sa prikláňa k názoru, že v konfliktných situáciách sa NATO zasadzuje za správne veci. Takýto názor zastáva 53%, opačný názor má len 28 % opýtaných.

Graf č.6

V konfliktných situáciách sa NATO, podľa Vás zasadzuje:

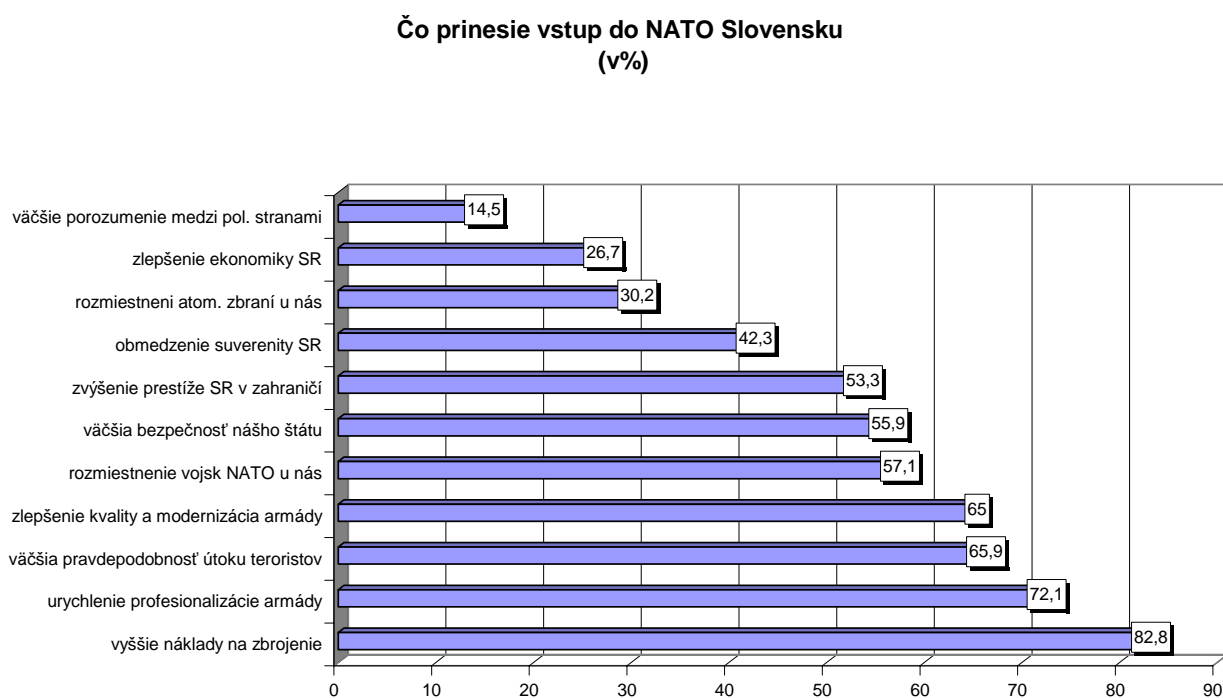

Pomerne zdržanlivý postoj slovenskej verejnosti k vstupu do NATO korešponduje s faktom, že v očakávaniach zo vstupu prevládajú skôr rizikové (negatívne) faktory a faktory spojené so zmenami v Ozbrojených silách. Z odpovedí respondentov vyplýva, že so vstupom do NATO očakávajú vyššie náklady na armádu, ale taktiež aj urýchlenie profesionalizácie a modernizáciu armády.

Vstup do NATO je spojený v našej verejnosti s určitými obavami, najmä v súvislosti s možnými útokmi teroristov na Slovensku, až 65,9% respondentov sa domnieva, že našim vstupom do NATO sa zvýšila pravdepodobnosť takýchto útokov.

Pozitíva zo vstupu znamenajúce zvýšenie bezpečnosti Slovenska a zvýšenie prestíže SR vo svete vidí len niečo viac ako 50% obyvateľov SR. Tento podiel je veľmi podobný podielu tých, ktorí súhlasia so vstupom do NATO.

Graf č. 7

Je zaujímavé, že aj napriek pomerne rozsiahlej vysvetľovacej a informačnej kampani len niečo viac ako jedna štvrtina obyvateľov súhlasí s názorom, že vstup do NATO bude znamenať vylepšenie slovenskej ekonomiky.

V názoroch na možné dopady vstupu do NATO nie sú výraznejšie rozdiely medzi jednotlivými vekovými kategóriami, výnimku tvorí názor na možnú hrozbu teroristických útokov na Slovensko a možné rozmiestnenie atómových zbraní na našom území.

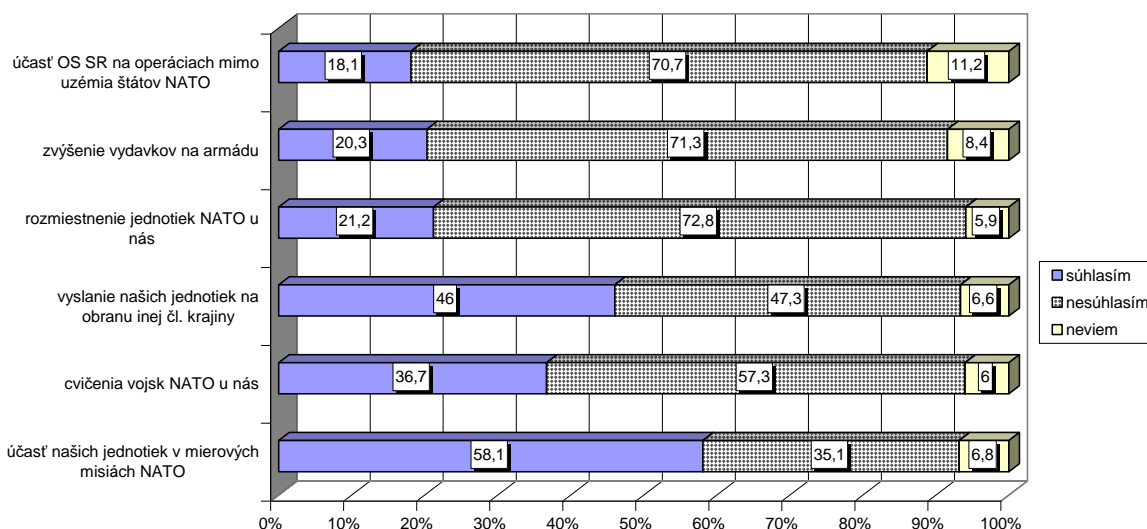
Najmladšia a najstaršia generácia majú na tieto otázky pomerne rozdielny názor, mladí sa oveľa menej ako najstarší občania obávajú teroristických útokov a nemajú obavu z rozmiestnenia atómových zbraní u nás. Mladí sa taktiež oveľa menej obávajú, že vstupom do NATO stratí SR svoju suverenitu.

Zisťovalo sa aj to, do akej miery by občania súhlasili s niektorými možnými aktivitami vyplývajúcimi z nášho členstva v NATO.

Výskum ukázal, že naše záväzky v rámci NATO sú veľmi citlivá otázka.

Graf č. 8

Miera súhlasu alebo nesúhlasu s možnými aktivitami SR v rámci záväzkov vyplývajúcich s členstva v NATO (v%)

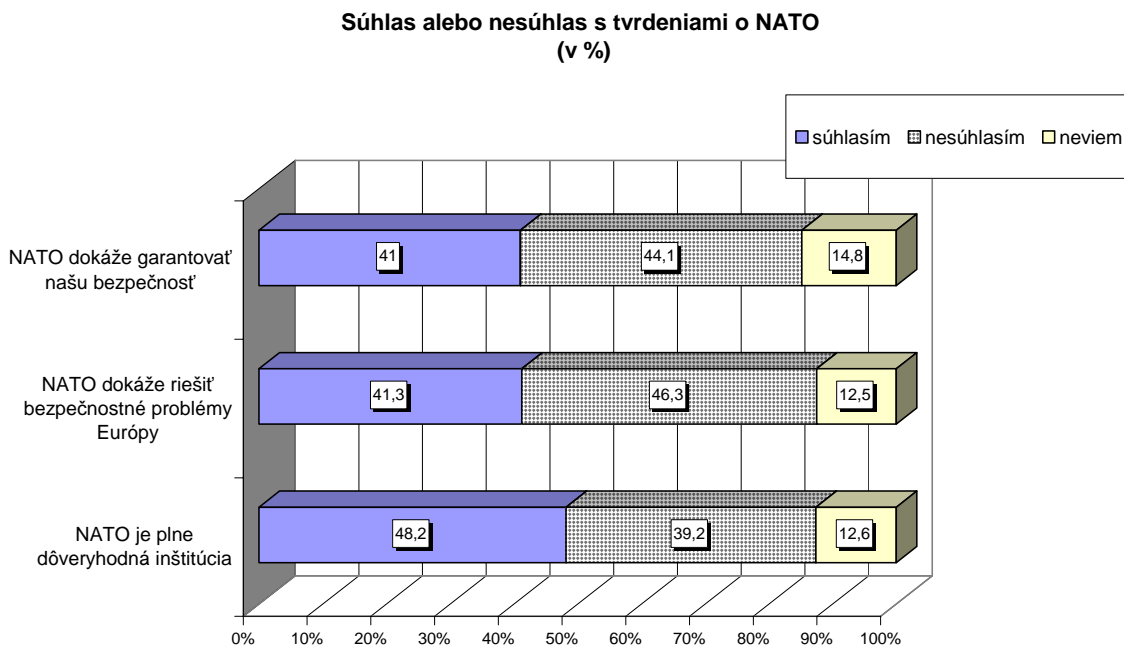
Verejnosť v súvislosti s našimi záväzkami a možnými aktivitami ako člena NATO najviac akceptuje účasť našich jednotiek v zahraničných mierových misiách, prípadne vyslanie našich jednotiek na obranu inej členskej krajiny NATO. Obyvatelia Slovenska majú však vážne výhrady k účasti našich vojakov v operáciách mimo územia štátov NATO. Verejnosť je citlivá aj na otázku rozmiestnenia cudzích vojsk na našom území a dosť prirodzene by mala výhrady aj k zvyšovaniu výdavkov na armádu.

Poslednou témou v bloku otázok, ktorý bol venovaný Severoatlantickej aliancii, sa zisťovalo, ako je NATO vnímané verejnosťou.

Väčšia časť slovenskej verejnosti sa prikláňa k názoru, že NATO je dôveryhodná inštitúcia (48,2%), opačný názor má len 39,2 % obyvateľov Slovenska. Len niečo vyše 41% obyvateľov Slovenska si myslí, že NATO dokáže čeliť bezpečnostným problémom a ohrozeniam v Európe, opačný názor zastáva až 46,3% opýtaných.

Obdobne len 41% respondentov výskumu súhlasí s tým, že NATO môže garantovať našu bezpečnosť, nesúhlas s takýmto názorom vyjadrilo viac ako 44% opýtaných.

Graf č. 9

Ako je zrejmé z týchto údajov vo verejnosti zatiaľ neprevláda názor, že NATO dokáže garantovať našu bezpečnosť, a že dokáže riešiť bezpečnostné problémy a riziká Európy.

Výskum verejnej mienky realizovaný NOC v Bratislave ukazuje, že v komunikácii s verejnosťou bude treba aj naďalej pokračovať a venovať sa najmä vytváraniu pozitívneho imidžu Severoatlantickej aliancie a vysvetľovaniu významu členstva v NATO pre zabezpečenie našej obrany a bezpečnosti.

Záver

Výskum verejnej mienky, ktorý na objednávku komunikačného odboru KaMO MO SR realizoval Ústav kultúry NOC v Bratislave v druhej polovici apríla 2004 bol časovo zarámčovaný tak, aby zaznamenal predovšetkým názory a postoje slovenskej verejnosti na náš vstup a členstvo v NATO po oficiálnom prijatí Slovenska do tejto Aliancie.

Výskum ukázal, že veľmi veľká časť obyvateľstva zaregistrovala náš vstup do Aliancie, čo je zrejme odrazom vhodnej komunikácie tejto udalosti.

Výsledky výskumu však tiež ukazujú, že samotný postoj verejnosti k našej účasti v Aliancii, ako aj voči Aliancii samotnej, nie je jednoznačný. So vstupom do NATO súhlasilo len niečo viac ako 50% občanov, čo je menej, ako tomu bolo zhruba pred pol rokom.

V otázke pozície Slovenska v NATO sa slovenská verejnosť prikláňa k názoru, že Slovensko skôr nebude ako bude plnoprávnym členom NATO.

Výsledky výskumu nasvedčujú tomu, že slovenská verejnosť preukazuje pomerne zdržanlivý postoj k vstupu do NATO, čo korešponduje s faktom, že v očakávaniach dopadu z nášho vstupu do NATO vo verejnosti prevládajú skôr rizikové (negatívne) faktory a faktory spojené so zmenami v Ozbrojených silách.

Bude potrebné s verejnosťou aj naďalej intenzívne komunikovať a vysvetľovať hlavne význam nášho členstva v Severoatlantickej aliancii, ako aj šírku a obsah našich spojeneckých záväzkov.

Ukazuje sa, že postoj verejnosti k nášmu členstvu v NATO, k účasti vojakov OS SR v zahraničných operáciách bude treba pravidelne aj naďalej sledovať vo výskumoch verejnej mienky.

Výskum potvrdil, že Ozbrojené sily majú trvale vysokú dôveru občanov, dôveru verejnosti má aj samotné Ministerstvo obrany SR.

Výsledky výskumu by mali napomôcť v komunikačnej stratégii rezortu, resp. ďalším odborným zložkám ministerstva, ktoré sa zaoberajú našimi aktivitami v rámci NATO, ako aj ostatným zložkám, ktoré o ne prejavia záujem.